

Verslag bijeenkomst ‘Vrouwen in de politiek van 1919 tot nu’

Donderdag 1 april 2021, Ministerie van Binnenlandse Zaken & Stichting Stem op een Vrouw

De uitslag van de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen is historisch te noemen. Er zijn bijvoorbeeld een aantal nieuwe ‘eersten’ aangetreden: Lisa van Ginneken (D66) heeft als eerste trans vrouw een zetel in de Tweede Kamer. Voor het eerst zit er een partij in de Kamer met een zwarte vrouw als lijsttrekker en fractievoorzitter: Sylvana Simons (BIJ1). En Kauthar Bouchallikht (GroenLinks) is de eerste parlementariër met een hijab. Welke bijzondere vrouwen gingen hen voor? En hoe zorgen we dat geschiedenis goed wordt bewaard?

Om stil te staan bij iconische vrouwen in de politiek vroeger en nu organiseerde Politieke Vrouwen op 1 april 2021 het webinar ‘Vrouwen in de politiek van 1919 tot nu’, gemodereerd door Rosanne Schot.

Politieke Pioniersters uit Atria’s Archieven

Het webinar wordt afgetrapt met een college van Susanne Neugebauer, hoofdarchivaris van [Atria](#), over de geschiedenis van vrouwen in de Nederlandse politiek. Neugebauer begint met de definitie van politiek: *De wijze waarop in een samenleving de tegenstellingen in belangen van groepen mensen tot hun recht komen - meestal op basis van onderhandelingen - op bestuurlijk niveau*. Vrouwen bedreven al ver voor de invoering van het algemeen kiesrecht in 1919 politiek. Zoals Roosje Vos (1860-1923) die in 1899 de Algemene Nederlandse Naaisters Bond oprichtte; de eerste vakbondsvereniging voor vrouwen in Nederland.

Mensen en organisaties die archieven verzamelen maken daarin constant beslissingen waardoor sommige thema's wel en andere juist minder goed terug te vinden zijn. Dat geldt ook voor de geschiedenis van vrouwen in de politiek. In 1922 zaten er zeven vrouwen in de Tweede Kamer: Suze Groeneweg, Johanna Westerman, Betsy Bakker Nort, Elisabeth van Dorp, Sophie Bronsveld-Vitringa, Frida Mackay-Katz en Agnes de Vries-Bruins. Met name Elisabeth van Dorp (1872-1945) heeft haar politieke verworvenheden goed gedocumenteerd. In haar nalatenschap vindt men onder andere brieven, dagboeken, concept-wetsvoorstellen en noties van verschillende campagnes die zij voerde. De vraag 'van wie zijn archieven bewaard gebleven?' begint dus bij de persoon zelf. Hoe beter je als politica jouw archief bewaart, hoe beter historici kunnen terugkijken op jouw werk en impact.

In een korte break-out sessie gaan de deelnemers met elkaar in gesprek over archiveren; op welke manieren kun je een archief bijhouden? En zijn werk en privé daarin altijd gescheiden? Neugebauer beschrijft de balans tussen de privacywetgeving enerzijds en het belang om gegevens te bewaren (en zo een archief opzetten) anderzijds.

Vervolgens richt Neugebauer haar college naast Den Haag ook op Paramaribo, Jakarta en Willemstad. De kwestie die hierin centraal staat is: hoe inclusief zijn de Nederlandse archieven op het gebied van vrouwen in de politiek? Terwijl vrouwen in Nederland in 1919 kiesrecht verworven, verkregen vrouwen in de rest van het koninkrijk nog niet dezelfde rechten. Zo speelden Tweede Kamerlid Corry Tendeloo (1897-1956) en eerste vrouwelijke Statenlid in Suriname Grace Schneiders-Howard (1869-1968) een belangrijke rol bij het invoeren van actief kiesrecht voor vrouwen in Suriname en de voormalige Antillen in 1948 - hoewel in Suriname het voor de marrons nog tot 1963 zou duren voordat ook zij kiesrecht kregen.

Tot slot worden enkele vrouwen genoemd die in verschillende opzichten historisch zijn. Zoals Tineke Jansen, oprichter van de Zwarte Vrouwen Radio Amsterdam in 1984, Meta Verbeek, de eerste

Nederlandse ombudsvrouw in 1973, en Joyce Sylvester, de eerste zwarte vrouwelijke burgemeester van Nederland. Binnenkort verschijnt hierover haar boek [‘Bent ú de burgemeester?’](#).

Panel: ervaringen en tips van Evelien Eshuis en Milka Yemane

In het tweede deel van het webinar gaan we in gesprek met vrouwen die zelf een politiek historische rol speelde: Evelien Eshuis, die in 1982 het eerste openlijk lesbische Kamerlid werd, en Milka Yemane, oud-kandidaat Kamerlid GroenLinks en deel van de ‘Dutch Squad’: een collectief van zwarte vrouwen van verschillende politieke partijen die samen optrok in hun campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen.

Eshuis kwam in 1982 in de Tweede Kamer. Zij beschrijft dat verkozen worden een activistische handeling was, in de tijd van homo-emancipatie. Het gaf mensen een gevoel van erkenning, “Er zit iemand van óns in de Tweede Kamer”. Lid worden van een politieke partij werd in de jaren ‘70 gezien als vervolgstap van activisme om dingen te kunnen veranderen. Haar partij, de Communistische Partij Nederland (CPN), zei destijds bijvoorbeeld nadrukkelijk JA tegen feminisme en homo-emancipatie. Milka Yemane richtte vijf jaar geleden samen met haar moeder Stichting Lemat op, een organisatie die zich inzet voor een effectiever en humaner vluchtelingenbeleid. Via dit werk realiseerde Yemane zich dat je moet meedoen aan het publieke debat om echt invloed uit te oefenen op de keuzes die in de politiek gemaakt worden. Zij kandideerde zich uiteindelijk als Kamerlid voor GroenLinks.

Op de vraag of zij concrete tips hebben voor vrouwelijke politici en politiek aspiranten, brengt Eshuis op om bondgenoten te zoeken: partijbreed kun je dingen voor elkaar krijgen. Yemane onderstreept het belang van bondgenootschap. Dit paste zij zelf toe met de [Dutch Squad](#), een collectief van vier zwarte vrouwen - allen kandidaat-Kamerlid - met naast Yemane de leden Joan Nunnely (D66), Isaura Carrilho (DENK) en Fatihya Abdi (PvdA). Zij hebben zich ingezet om zwarte Nederlanders te mobiliseren om te stemmen en te inspireren om zelf politiek actief te worden. Zo droegen zij bij aan de bewustwording in de politiek over het belang van representatie en hebben ze een voorbeeld gezet van hoe samenwerking kiezers kan mobiliseren. Yemane sluit af met advies: “Je hoeft niet te passen in het beeld dat we van politici hebben. Representatie is juist: hoe kan iemand zichzelf zijn in de politiek?”

Eshuis sluit aan dat haar mooiste herinneringen ‘uit het veld’ komen: “Het gaat niet altijd om wat er letterlijk in de Kamer gebeurt, maar om de burgers en hun verhalen en belangen. Doe wat je leuk vindt en waar je reactie van krijgt uit de samenleving. Dan gaan mensen je herkennen van die thema's. Zorg dat je onderwerpen afhoudt die jou niet interesseren en verdeel je energie bewust. Dan maak je politiek zelf leuk.”

Met deze adviezen is de bijeenkomst op z'n eind. Wil je meer weten over online haat richting politici, of ben je op zoek naar tools om hier mee om te gaan? We zetten de belangrijkste links voor je op een rij.

Artikel: [De Dutch Squad wil meer zwarte stemmers en Kamerleden](#) (OneWorld)

Serie: ‘[Moving Lesbians](#)’; fragmenten uit de levensverhalen van lesbiennes die bijdroegen aan de zichtbaarheid en emancipatie van lesbische vrouwen in Nederland vanaf de jaren ‘60 (Atria)

Politieke Vrouwen is netwerk voor vrouwen in de politiek. Dit netwerk is een initiatief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, i.s.m. stichting Stem op een Vrouw. Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten van Politieke Vrouwen? [Schrijf je in voor de nieuwsbrief](#).